جیهانی چیرۆك

تێکەڵبوونی دیمەنەکان

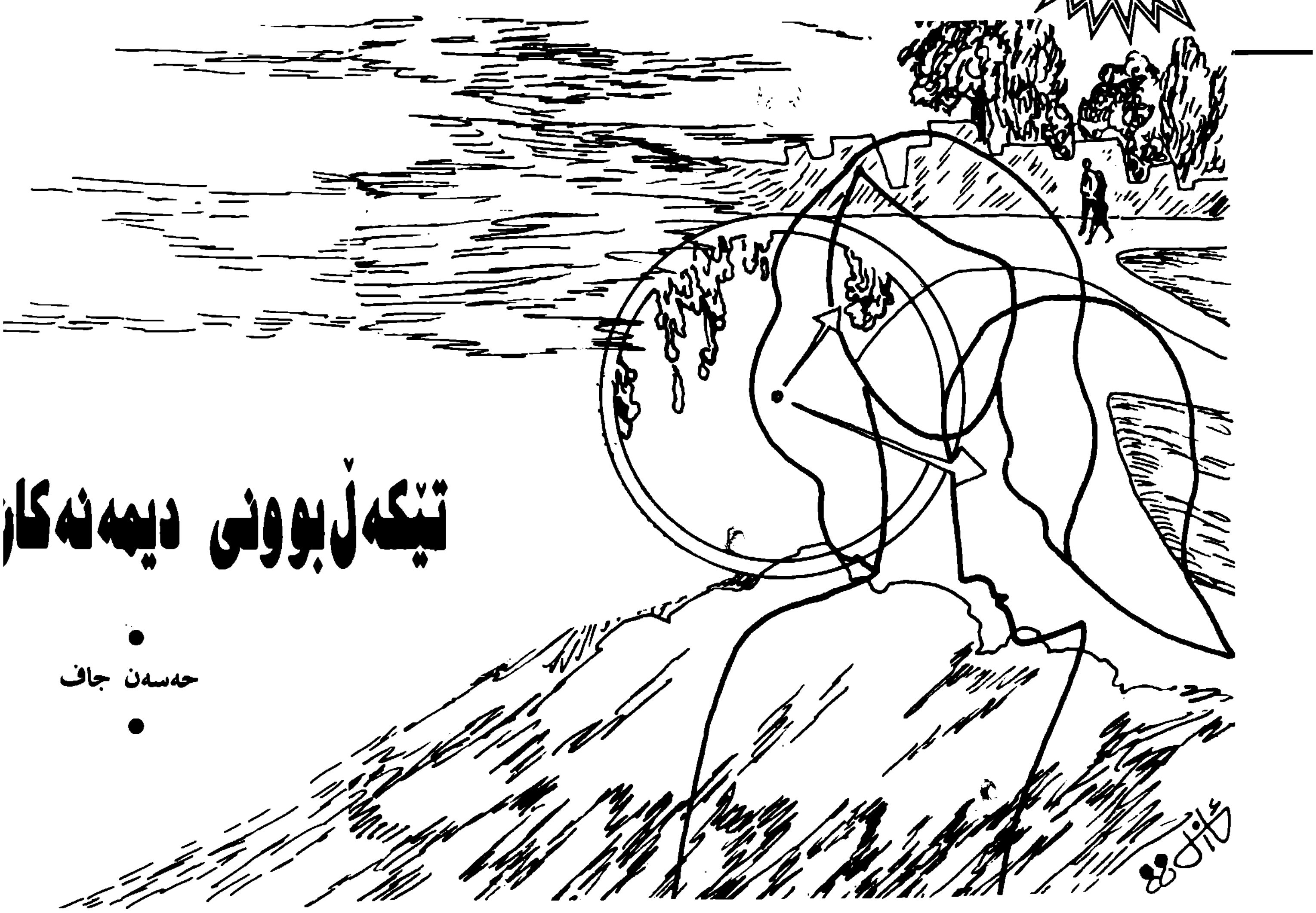

حەسەن جاف

ژیانێکی سەیرە، ساڵ لەچاوتروکانێکا دەڕوا، کاتێك ئاوڕ دەدەیتەوە چارەکە سەدەیێك تێپەڕیوە. تا منداڵی خواخواتە ساڵ زوو بەسەر بچێ‌و سمێڵ بۆز بکەی‌و گۆیزان بە ریشتدا بهێنی کە گەورەش دەبیت حیسابی مانگ‌و رۆژ دەکەیت‌و دەتەوێ بە سنگی سیحراوی ساڵەکان بە ناخی زەویدا داکوترێن‌و لە جێی خۆیان نەبزوێن، لە گەڵ ئەوەشدا هەر دەڕۆن، کەی بوو ئەم دیمەنەت دیت، یادگارەکان لە ناخی مرۆڤدا خۆیان حەشار دەدەن‌و وا دەزانی هەموو شتێکت لە بیر چوەتەوەو زامە کۆنەکان ساڕێژ بوون تا لە پڕ شتێکی بچکۆلانە وەك رەشەبا دێت‌و هەموو شتێ بەسەر یەکدا دەداو قەتماغەی رابوردوو دەکرێنێ‌و سەر لەنوێ خوێنیان تێ دەزێنێتەوە.

کە ئەم بەیانیە بۆ یەکەم جار، دوای چارەکە سەدەیێك، پێت نایە کۆلیج، دەتوت گەنجە هەرزەکارەکەی پێش بیست‌و پێنج ساڵی، سامێکی سەیر دەروونتی گرتبوەوە، پێ یێکت دەبردو ئەوی دیت دەگێڕایە دوواوە، لە خۆت دەپرسی چی بکەم؟ چۆن دەس پێ‌بکەم؟ دوای بیست ساڵ مامۆستایەتی ئەم ترسە چیە؟

کە لە درگاکە چوویت بەو دیوا یەك دوو قوتابی سەر ڕاکێشایت، دوورە پەرێز، بە تەنیا وەستابوون، لە کاتێکدا ئەوانی د کوڕو کچ تێکەڵ ببوون‌و کۆڕی قسەو پێکەنینیان گەرم کردبوو. هە بوو، دووان دووان، سەریان نزیك یەك خستبوەوەو چپە چپیان بو

یەکەم رۆژ لە کەرکووکەوە خۆت‌و چەن برادەرێکت، سەرو جا گرت بە دەستەوەو بەرەو بەغدا، بە درێژایی رێگا خۆشی‌و تر دەروونتا لە مل ملانێدا بوون. زۆرت پێ‌خۆش بوو ئەم ئەزموونە ت ببینی‌و بچیتە جیهانە سیحراویەکەی بەغداوە کە لای تۆ شتێکی عاجباتی وابوو، چونکە بە درێژایی ئەو تەمەنە کورتیلەیەت لە کەر دەرنەچووبوویت، دەشترسایت، دونیایێکی تازە بۆ هەرزەکارێکی ئەزموون، دەستت لە گیرفانتدا پێنج دینارە تاقانەکە وردکرابو هەشت پەنجاییت لێ دابوو بە کرێ ترومبێل، دەبێ بە پاشماوەکەی م لە بەغدادا بەسەربەریت، بۆ خواردن‌و هات‌و چۆو هەموو شتێ

خەمی جێگەت نەبوو، هاوڕێیەکتان ژوورێکی گرتبوو ئێوەش هەرحەوتتان لە گەڵ ئەو دەتانکردە هەشت، لێکت دابووەوە چوارسەر فلست کرێ بەردەکەوت.

یەکەم بەیانی وەك کێچ ڕاپەڕیت، دەتویست پێش هەموان ئاودەس و دەس شۆرەکەت بەرکەوێ، هێشتا بە تەواوی ڕیشت نەتاشیبوو کە شەپۆلیان داو جی‌یان پێ لەق کردیت، لە پاسەکەشدا هەر بەو جۆرە بە تەکانو پاڵە پەستۆ نەبێ جێت بۆ ناکرێتەوە، ناشێ لە شیشەکە بچی بەو دیوا، ئەو شیشە نمرەیەکو نمرە دوو لەیەك جیا دەکاتەوە، ئەویان بە بیست فلسەو ئەمیان بە دە، دە فلسەکەی ترت بۆ ئەوسەر هەڵدەگرت. کە لە دەرگاکە خۆت کرد بەو دیوا، پۆل پۆل کوڕ وکچ دانیشتبوون، جلو بەرگی تازەو ڕەنگاو ڕەنگ، هەندێکیان وەستابوونو یەکی باوەشێ کتێبو دەفتەریان لە بن دەستابوو خەریکی قسەو پێکەنین بوون بازێکێشیان دووان دووان یان بە ڕێڕەوەکەدا دەهاتنو دەچوون یان لە سەر کورسیەکان دانیشتبوونو چپە چپیان بوو، نەتوێرا لە کەس بپرسی بەشی جوغرافیا لە کوێیە،

سووچێکت گرتو خۆت گرموڵە کردو لە ژێرەوە تەماشای قوتابیەکانت دەکردو دەستێکێشت بەسەر گیرفانەکەتەوە بوو، نەبادا پارەکەت لە گیرفانت دەرپەڕێو باڵ بگرێتەوە، کە بیرت لە پارەکەی گیرفانت دەکردەوە گشت چیا بڵندەکانی وولاتەکەت چۆکیان بەسەر سنگتدا دادەداو هەناسەیان سوار دەکردی، لە گەڵ ئەوەشا بەزەیت بە خۆتو بە پیرەژنەکەی نەنکتا وەهاتەوە، دوای بانگی خەوتنان پنەو ساجو تیرۆکی دەدا بە شانا بەرەو ئەوماڵەی نانی بۆ دەکردن، تا درەنگانێ هەویری دەشێلاو لە گەڵ مەلا بانگدانا رادەپەڕیو دەستی بە نان کردن دەکرد تا مەغریب، ئەوجا بە پشتی چەماوەوە دەهاتەوە، خواردنی بۆ دروست دەکردیو پارەی دەخستە مستەوەو خۆی بۆ گەشتێکی نوێ ئامادە دەکرد. پارەکەی گیرفانت ئاوا پەیدا دەکرێ، باکەمیش بێ هەر ئەوەندەی لەدەس دێ، دەستێکی دیکەت بە گیرفانتدا هێنایەوە، پاکەتەکەت لە گیرفانت دەرهێناو بەدەم ڕویشتنەوە جگەرەیێکت داگیرساند تا گەیشتیتە ژووری مامۆستایان، جانتاکەی دەستت داناو دانیشتی، خەیاڵەکانت سواری کۆڵت بوونو وازت لێ ناهێنن، کچو کوڕێك سەرنجیان ڕاکێشایت، قسەیێکی پی‌گوت، ڕوویان کردە باخچەکە، هەستایت تەماشات کردن.. زۆر لە مێژ بوو دەتویست قسەی لە گەڵدا بکەیت، تۆ لە پۆلی سێ‌دا بوویت ئەو لە یەك، خۆشت نەتدەزانی چ شتێکی سەرنجی ڕاکێشاویت، دەتویست قسەی لە گەڵدا بکەیتو ڕازی دڵی خۆتی لابکەیتەوە، بەڵام

چۆن... چۆن بەم هەورازە سەختەیا سەردەکەوی، کە لە گە‌ـ خۆتا بیرت لێ دەکردەوە لەشت نوقمی ئارەق دەبوو، ئەی ئەگەر لە گەڵیا قسە بکەیت چیت لێ دێ، هاوڕێکانت زۆریان هان دەدایتو ورەیان بەرز دەکردیتەوە، هەر ئەمڕۆو سبەیت بوو، ڕۆژبوو بە هەفتە، هەفتە بە مانگ، ئەوە چیت کرد دەبیبڕەوە، بڕیتەوە بەڵام چۆن بڕینەوەیێك. دڵت تەپە تەپی بوو، ها ئیستا ها ساتێکی دی لە پەلە پەلیا یان دەتەقێ یان قەفەزی سنگت دەشکێنێو لێوەی دەردەپەڕێتە دەرەوە، هەر دوو لێوت وشك ببوەوەو هەر چەندت دەکرد بە یەك نەدەگەیشتن، هەر چەندە خۆت نەدەدی، بەڵام دەتزانی ڕەنگت هەڵبزرکابوو ئارەق بە ناو چەوانو لاملتا ڕێچکەی بەستبوو

– م... ن... دە... مە... وێ، ب... ت... ن... ا..د..س... م...

– من بۆ خوێندن هاتووم نەك بۆ خەڵك ناسین

ئیتر وەك بڵێیت دەرووی خێر بووو لێت کرایەوە، یە‌..سەر رووت وەرگێڕاو بە پەلە گەڕایتەوە دواوە، کە هەستت کرد دڵت ..اتوەتەوە سەر خۆیو ڕەنگت وەك جارانی لێ هاتەوەو کزەیێکی گوێزان ..سا ئارەقەکەتی وشك کردەوە، ئەوسا بە خۆتا چویتەوە، چۆن توانیم بڕ..م و قسەی لە گەڵدا بکەم، ئەی بۆ وام بەسەر هاتبوو، دەبێ ئیستە ..یم پێ بڵێ، ڕەنگە سەیرترین شت لای ئەو وەرچەرخانەکەم بووبێ، ..ۆشم نەمزانی بۆو چۆن وا یەکسەر بامدایەوە بەرەو دوا.... وەك بڵێیت ئەرکێکی جەرگ بڕ بووو هەر دەمویست بە چاك یا خراپ لە کۆڵم ببێتەوە ..وای دە ساڵ کە بینیتەوە هەر چەندت کرد لە رووت نەهات پرسیاری ئەو ڕۆژەی لێ بکەی، بۆ خۆشت نەتدەویست بەبیرتدا بێتەوە، چونکە گاڵتەو قسەو قسەلۆکی هاوڕێکانیشت بە بیر دەکەوتەوە، کەچی ئەمڕۆ کە بینیت کورەکە قسە دەکاو کچەش سەری بۆ دەلەقێنێ هەرچی نەستی ڕۆژانی خوێندنتە سەر ئاو کەوتەوە، ئەو لەمن ئازاترەو کچەش ل..ەکەی مەر خۆم ژیرترەکانی چوونە ناو پۆلت هات، وەك کۆڵێکی گرانت ..سەر شان بێ. هێدیو لە سەرخۆ دەڕۆیتو سەرت داخستوە تاگەی..یتە ژوری ژمارە چوارو خۆتت کرد بە ژوورا، قوتابیەکان هەندێکیان دانیش..وو..و هەندێکی دیکەشیان بۆ جێ دەگەڕا لە دڵەوە پێت ناخۆش بوو کە ..ە..ستیان بەهە..تنە ژوورەوەت نەکرد، گوێ مەدەرێ یەکەم دەرسە، ..ە.. و دەبێ. چاوەڕێت کرد تا هەموان دانیشتن، ئەوجا داوات لە یەکێکیان ..ر..ـ..رد.. دابخا، هێشتا هەر لە گەڵ خۆتا تاوتوێت دەکردو بیرت دەکردەوە چۆن دەس پێ بکەی کە یەکێ لە درگای‌دا

– فەرموو وەك دز بە ترس‌و شەرمەوە سەری کێشایە ژوورەوە

– مامۆستا ڕێم دەدەی بێمە ژوورەوە

– فەرموو بەڵام جارێکی دی دوا مەکەوە

– بەڵێ

قەدەری وەستاو لە ژێرەوە چاوی دەگێڕا، کورسیەك لە ڕیزی پێشەوەو لە ناوەراست کچەکانا بەتاڵ بوو، لەوە دەچوو زات نەکا بچێ دانیشێ.

– برۆ ئەوێ دانیشە

کە دانیشت هەردوو دەستی خستە نێوان ڕانیەوەو سەری داخست‌و ئارەق زەنگوڵ زەنگوڵ بە ناوچەوانیەوە دەبریسکایەوە، بەخوا ئەمیش وەك منی لێ قەوماوە

– مامۆستا بێمە ژوورەوە

– فەرموو

چاوت گێڕا، تەنها کورسیەك لە نێوان دوو کچدا بەتاڵ بوو، هەر چەندت کرد زاتت نەکرد دانیشی، چۆن بە نێوانیانا تێدەپەڕی بێ ئەوەی لێیان بکەوی، بیرێك وەك بروسکە بە مێشکتدا تێپەڕی، ئەگەر وابکەم لەوانەیە ئەم ژوورە بلەرێتەوە وەك بوومەلەرزەیێك ڕووی دابێ یا گڕکانێك تەقیبێتەوە، گەڕایتەوە دوواوەو ویستت بچیتە دەرەوە

– بۆ کوێ؟

– مامۆستا ئەچم کورسیەك بێنم

– ئەی ئەوە کورسی‌نیە، بچۆ دانیشە

– ئەوەی لێی تۆقیبویت ڕووی‌دا، بە ئاستەم‌و لابەلا بە نێوانیانا تێپەڕیت‌و خواخوات بوو قاچت یا پانتۆڵەکەت بەریان نەکەوێ، کە دانیشتی هەستت کرد وەك هەورازێکی سەختت بڕیبێ، هەردوو دەستت خستە نێوان ڕانتەوەو ئارەق بە ناوچەوان‌و لاملتا ڕێچکەی بەست، هەموو هۆشت لە یەك خاڵدا کۆ ببوەوە، کەی وانەکە تەواو دەبێت‌و چۆن لەم قۆرتە ڕزگارت دەبێ، چی ئەبوو ئەگەر ئەمڕۆ دەفلسم پێ بمایەو بە سواری پاس بهاتمایەو وەك جاران سووچەکەی خۆم لە دواوە بگرتایەو تووشی ئەم بەڵایە نەبوومایە، دە فلس ئەم هەموو دەردە سەریەم بێنێتە ڕێ، ئەگەر دوێنێ شەو نەمدایە بە سەمون، ئەم بەیانیە دەمتوانی سواری پاس بم، نەك بە پێ بیکوتم‌و ئاوا دوا بکەوم... هۆشت لای دەرس‌و مامۆستا نەمابوو، نەتزانی چی‌ی ووت‌و قوتابیەکان چیان نووسی، هەموو هەست‌و نەستت لە یەك خاڵدا کۆ ببوەوە، کەی وانەکە تەواو دەبێت! دەزانم ئیستە ئەویش هەر بیرلەوە دەکاتەوە، بەڵام بۆ ئەم وابێ؟ ئەی ئەم بیست‌و پێنج ساڵە چۆن بەسەر چووە؟ گوایا هیچ گۆڕانێکی تێدا نەبوە؟ چۆن گۆڕان نەبووە. ئەی ئەوە نیە ئەمان هەموویان بەرگەکانیان وەك یەکە چاکەتێکی نیلی‌و پانتۆڵێکی خۆڵەمێشی، بەس نیە جلەکانیان وەك هینەکەی تۆی پێش چارەکە سەدەیێك زەنگی نابووتی‌و نەبوونیان بۆ لێ نادا. کەواتە گۆڕانەکە هەر لە توێکڵ‌دا بووە نەك ناوك، توێکڵ ناوك، چیت‌داوە لەم مەسەلەیە دەرسەکەت بلێرەوە.

أە–.. بیرت کەوتەوە کە تۆ مامۆستایت‌و قوتابیەکانیش ڕوویان تێکردویت‌و دەیانەوێ شتێك بلێیت، تۆش لە دەریای ئەندێشەی دوورو نزیکدا نوقم بوویت‌و هەرچەن خۆت لە داوێك ڕزگار دەکەیت دە داوت تێوە دەئاڵێ‌و ڕاپێچت دەکا، خۆزگە دەمتوانی وەك قوتابیەك بمێنمەوە، بزانم ئەمانیش هەمان شت لە گەڵ ئەم هاوڕێیەیانا دەکەن وەك ئەوان لە گەڵ‌مندا کردیان. مامۆستا پەڕەو کتێب‌و دەفتەرەکەی کۆ کردەوەو خستیە جانتاکەیەوەو هەستا... تۆش لە ژێرەوە چاوت تێبڕیبو، دەتویست بە زووترین کات بچێتە دەرەوە بیکە لەراهی خوا زووکە، ئەوە بۆ ئەڵێ‌ی ئیفلیجی، دەزووکە شتەکانت کۆ بکەرەوەو بچۆرە دەرەوە، ئۆخەی وا ڕۆیی، دەی با منیش بۆی دەرپەڕم.

هەستایت، نەتزانی چۆن خۆت لە نێوانیانەوە ڕاپێچاو هەستایت‌و بێ سێ‌و دو بەرەو درگای پۆلەکە تێت تەقاند، بەڵام لەجێ‌ی خۆتدا چەپەسایت‌و چاوت ئەبڵەق بوو، کچێك خۆی دابوە بەر درگاکەو یەکێکیشیان توند قۆڵی گرتی‌و وتی.

– ئەرێ ئەوە تۆ چیتە، ئەمە مانگێکە دەوام دەکەین، نەقسە لە گەڵ یەکێکمانا ئەکەی، نە ڕۆژباشێکمان لێ دەکەی، بۆ...؟ ئێمە دێوین، جبۆکەین، دەتخۆین پێش ئەوەی بێتەوە هۆش خۆت، ئەوەی پشتی دابوو بە درگاکەوە ووتی.

– ئێمە هەموو خوشك‌و براو دۆست‌و هاوڕێ‌ی یەکترین، دوای ئەوە مەسەلەکە ڕۆژو دوو ڕۆژ نیە، چوار ساڵە لەو ڕۆژە بەدواوە، وا ئەزانم هەندێکیان ئاواتیان بەوە دەخواست کە ئەو مۆتەکەیەیان نەشکاندباو ترسەکەتیان نەرەواندایەتەوە بێ ئەوەی هەست بکەیت زەردە خەنەیێك نیشتە سەر ڕوخسارت، دەبێ ئەمان چی لەو هاوڕێیەیان بکەن، کە تەماشای کاتژمێرەکەی دەستت کرد، خۆت کۆکردەوە بچیتە دەرەوە، تا درگاکەشت کردەوە سەرنجی قوتابیەکانت دەدا، کەس لە جێ‌ی خۆی نەبزوا، ئەویش وەك خۆی دانیشتبوو، تۆ بلێیت وای لە گەڵدا بکەن؟ نازانم... خۆزگە دەمزانی‌و... چویتە دەرەوە.